

TV i Internet ó co przyci ga i co zagra a mędym

Aby znale odpowiedz na postawion w tytule tez przyjrzymy si funkcjonowaniu telewizji i Internetu w naszej rzeczywisto ci, roli jak speciaj , sposobu komunikowania tre ci. Nie sposób, ogarn wszystkich aspektów przekazu telewizyjnego i komunikacji internetowej dlatego zaprezentuj najbardziej istotne dla rozwoju osobowego, wychowania i ksztacowania postaw.

Telewizja i Internet dzisiaj

šNie mo na ju dzisiaj wyobrazi sobie ycia spoeczno ci wiatowej bez mediów. Na poprzednich etapach czowiek nie mógł przetrwa bez posciwiania si broni , pó niej bez pomocy maszyny czy elektryczno ci, a dzisiaj jego przetrwanie jest niemo liwe bez mediów. Niebezpiecze stwo tkwi w tym, e media, które stały si pot g , przestały si zajmowa wyecznie informacj . Wysun ły sobie ambitniejszy cel: zaczynaj ksztacowa rzeczywisto . Coraz cz cieiej odbieramy taki obraz wiata, jaki przekazuje nam telewizja, a nie widzimy go takim, jaki jest naprawd . Telewizja sprawia, e yjemy w wiecie bajkiö.

AUTOPIRET REPORTERA Ryszard Kapu ci ski

Wszyscy na co dzie do wiadczyamy medialnej rzeczywisto ci. Medioznawcy rozmaicie oceniaj wpw rodków przekazu na sam przekaz. Uznany za klasyka, kanadyjski socjolog, znawca mediów Herbert Marshall McLuhan (1911-1980) twierdzi e rodki przekazu (np. TV) maj zasadniczy wpw na tre i struktur samego przekazu. To znaczy e rodek przekazu (np. TV) wpwa na tre informacji, a tym samym na sposób i jako mylenia odbiorców informacji. Pracuj cy w mediach (dziennikarze, scenarzy ci, operatorzy i inni twórcy przekazu) poddaj obróbce informacje które maj dotrze do adresatów, wpwaj c w ten sposób na przekazywan rzeczywisto docieraj c do odbiorców, która w zmienionej formie dociera do odbiorców. Moemy wi c uzna istnienie rzeczywisto ci prze ywanej faktycznie realnej i rzeczywisto ci przekazywanej czyli medialnej. Zmieniony przekaz telewizyjny bywa te nazywany telewizyjno ci.

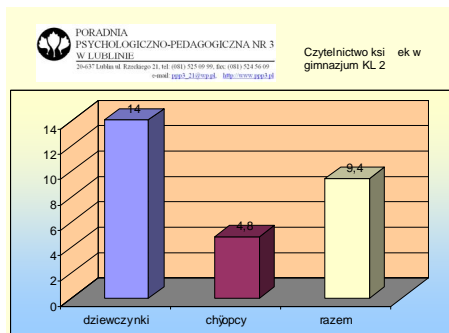
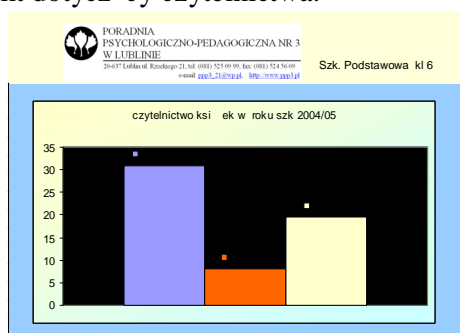
Papie Jan Paweł II w UNESCO (1980) [nr 16] postawił obiektywne wymagania rodkom masowego przekazu, mówił tam: šSkoro rodki te s >spoecznościami< rodkami przekazu nie mog pozostawa tylko rodkami dominacji nad innymi czy to ze strony czynników sprawuj cych wadz polityczn , czy to ze strony potentatów finansowych dyktuj cych im program i profil. Musz stawa si rodkiem ó i jak e wa nym rodkiem ó ekspresji tego spoecze stwa, które z nich korzysta i ostatecznie te je utrzymuje. Musz liczy si z prawdziwymi potrzebami tego spoecze stwa. Musz liczy si z kultur Narodu i jego histori . Musz respektowa odpowiedzialno wychowawcz rodziny. Musz liczy si z dobrem czowieka i jego godno ci . Nie mog by podporz dkowane kryteriom interesu, sensacji i doranego sukcesu ó ale licz c si z wymaganiami etyki , musz sć y budowaniu ycia >bardziej ludzkiego<.

Oddziaływanie TV

Badania wpw TV na šmylenieö czy raczej na postawy i całociowe formy zachowa , zyskał nowe mo liwo ci, kiedy w 1973r. w Kanadzie odkryto spor osad miejsk nie znaj ca TV. Socjologowie zbadali zachowania, postawy i czas wolny tej spoeczno ci. A potem kiedy weszła TV po paru latach przeprowadzono badania porównawcze. W badaniach stwierdzono: e pod wpwem TV zmalała u dzieci umiejtno i ch czytania ksi ek, obni yła si kreatywno i wzrosł zachowania aspoeczne i

agresywnie¹. W badaniach pokazano e w 3 lata po wprowadzeniu TV przest pczó wzrosó tam 2,6 raza.

Powoóam si tu na badanie z lubelskiego podwórka przeprowadzone w wielkowiejskich szkoóach podstawowych i gimnazjach rejonu PPP3 w 2005/07r., przytaczaj c aspekt dotycz cy czytelnictwa.

Wyniki przeprowadzonych bada pokazuj e gimnazjali ci mniej czytaj . Porównanie za szkóó podstawowych i gimnazjów obrazuje, e czytelnictwo w gimnazjum dwukrotnie spadó w odniesieniu do ilo ci przeczytanych ksi ók w szkoóach podstawowych.

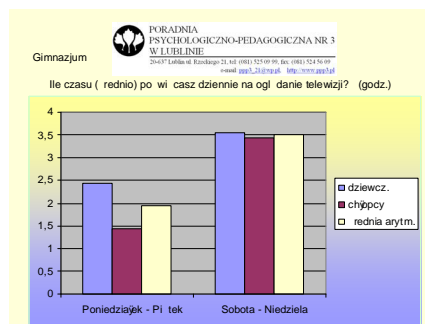
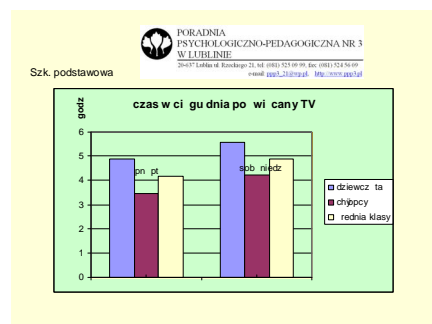
Na ile jest to wynikiem oddziaówania TV i mediów o tym przy omawianiu Internetu.

Badania jakie przeprowadzono w Polsce wykazuj e sam kontakt z TV uzale niony jest od:

1. czasu jakim dysponuje odbiorca w ci gu dnia
2. zainteresowa i upodoba programowych odbiorcy

W ocenie odbiorców TV wywiera wyra ny wpó w na czóówieka. Wi kszym uznaniem darz TV odbiorcy o niskim wyksztaóeniu, za odbiorcy wyksztaóeni s wobec TV bardziej krytyczni². Dotyczy to tak e m ódziej, która dopiero szuka swojej to samo ci, swojego miejsca w spoóóecze stwie i warto ci które mo e przyj jako w ósne.

Przyjrzyjmy si wynikom przeprowadzonych bada w rodowisku m ódziej szkolnej Lublina bior c pod uwag czas po wi cony TV (bez rozgranicze czynny i bierny).

Wyniki bada pokazuj , e w szkole podstawowej uczniowie kl. V-VI po wi cają na ogl danie TV ok. 3,5 godz/dzie w dni powszednie PN-PT i powy ej 4godz/dzie w weekend. Daje to ~26 godz tygodniowo. Gimnazjali ci, po wi cają ok. 1,5 godz/dzie w dni powszednie i ok. 3,5 godz/dzie w weekend. Daje to ~15godz tygodniowo.

W dni robocze PN-PT czas ogl dania TV przez uczniów kl. VI jest ószy r. o ok. 2 godz dziennie od czasu jaki sp ódza przed TV gimnazjalista. To bardzo du ó.

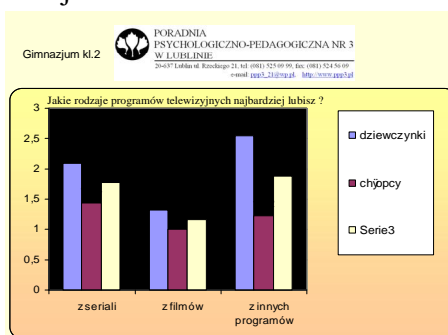
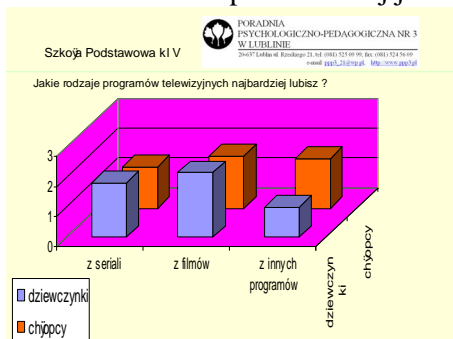
Wyniki bada dla wieku podstawowo ó gimnazjalnego pokazuj , e to dziewcz ta du ó wi cej czasu ni chópcy po wi cają na ogl danie TV. Dowodzi to, e dziewcz ta maj wi cej

¹ M. Ióowiecki, *Krzywe zwierciadó*, Lublin 2003, s.43

² H. Zalewska, *Spoóóeczne oddziaówanie telewizji w ocenie odbiorców, ŐPrzekazy i Opinieó1975/2, s.74-84*

niezagospodarowanego czasu i przeznaczają go na oglądanie programów telewizyjnych, lub te ich preferencje programowe są bardziej dookreślone. Przyjrzyjmy się, więc preferencjom.

Badaniami objęto preferencje oglądania trzech rodzajów programów TV. Wyniki potwierdzają większe zainteresowanie i upodobania programowe dziewcząt niż chłopców zarówno w szkole podstawowej jak i w gimnazjach.

Wyniki badania obrazują, że na poziomie szk. podst. preferencje programowe nie znacznie wybiegają przed chłopców, zaś na poziomie gimnazjum widocznie u dziewcząt, wybijają się ich upodobania do oglądania innych programów, które nieznacznie wyprzedzają seriale. Taki rozkład zmiennych preferencji wskazywać może na wcześniejsze dojrzewanie osobowości dziewcząt, stwierdzenia ich gusty stają się bardziej jednoznacznie ukierunkowane. W szkole podstawowej poziom preferencji programowych jest mało zróżnicowany pomiędzy płacami, co podkreśla niedojrzałość osobowości chłopców i dziewczynki oraz niewyrobyte gusty programowe.

Badanie preferencji programów TV miało na celu odniesienie do argumentacji emocjonalnej w skuteczności przekazu. Najbardziej widoczne jest to w serialach gdzie występuje silna identyfikacja widza na poziomie emocjonalnym z bohaterami, natomiast refleksja rozumowa zostaje przytępiona na koszt przeżywania emocjonalnych.

TV najskuteczniej przekazuje argumentację, nastrój i atmosferę emocjonalną, gdyż działa na najwrażliwszą część zmysłów dlatego ścisli radiu i TV ludzie raczej wiedzą i czują co jest dobre, a co złe, dzięki prasie [i księce] zaś raczej rozumieją, dlaczego jest co dobre lub złe³. Związane jest to z szybką następującą po sobie obrazów filmowych i brakiem czasu dla odbiorcy na przemyślenie, racjonalne wartościowanie i zhierarchizowanie podawanych treści, wartości i celów. Pedagodzy krytykujący seriale twierdzą, że jedyną wartość [takiego] filmu polega na tym, że tworzy nastrój i emocje, więc nie dlatego jest on niebezpieczny. Wszystko co rozumowe czyje serce. Kryzys naszej cywilizacji może na by sprowadzić do upadku słowa [i] Młodzie i dzieci potrzebują słowa, szybko zapominają obrazy, podczas gdy słowo stanowi pewnego rodzaju konkret, który trwa i działa w psychice człowieka. Oddziaływanie filmu [czyt. serialu] ogranicza się do podniecenia i budzenia namiastki⁴. Tote seriale (nawet te, z życia wzięte) opowiadają o rzeczywistości i wywołują emocje a gaszą refleksję rozumową. I na ten aspekt należałoby zwracać uwagę w wychowaniu.

Internet

Chcąc dogłębnie wyjaśnić ten temat trzeba na początku odpowiedzieć, co kryje się pod pojęciem Internetu. Encyklopedia PWN tak go charakteryzuje:

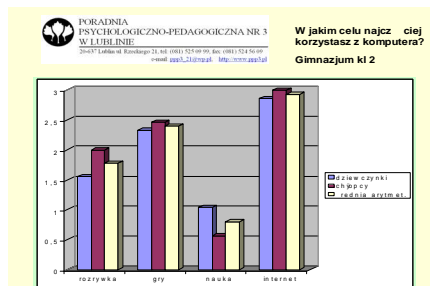
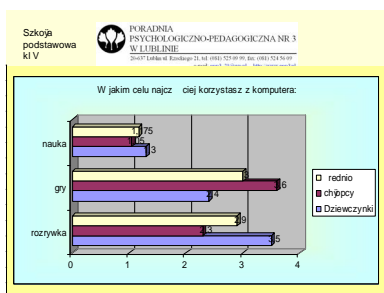
INTERNET, globalna sieć komputerowa oparta na tzw. protokole komunikacyjnym TCP/IP (angielskie Transfer Control Protocol / Internet Protocol); najwrażliwsza sieć komputerowa na świecie, składa się z wielu tysięcy mniejszych sieci; powstała w USA z uruchomieniem 1969

³ W. Pisarek, Prasa, radio ó telewizja: podziały pracy, Źeszyty Prasoznawczeó 1976/2, s.30

⁴ L. Volpicelli, Pedagogiczne refleksje nad sztuk filmow , w: Wychowanie przez sztuk , I. Wojnar (red.), W-wa 1965, s.314

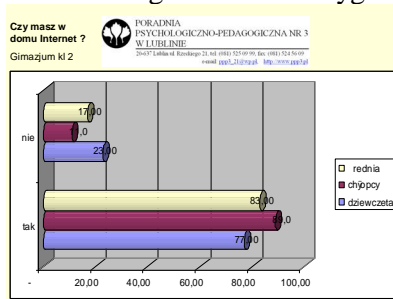
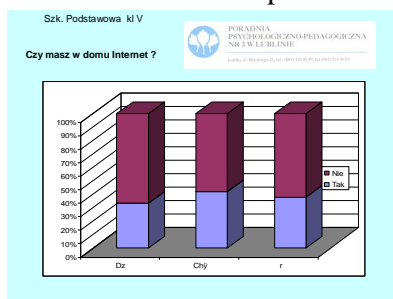
sieci ARPANET (przeznaczanej do celów militarnych) oraz z utworzonej 1984 sieci NSFNET (pierwotnie przeznaczonej dla o rodków naukowych i szkolnictwa wy szego); ob. powszechnie wykorzystywana przez u ytkowników komputerów, zw€ do wyszukiwania i pozyskiwania informacji i programów z zasobów dost pnych w sieci, do przesy€ania poczty elektronicznej i in.; informacje tekstowe w Internecie s zwykle prezentowane w postaci hipertekstu (WWW); do ich wyszukiwania s€ specjalne programy zw. przegl darkami; Internet jest coraz cz ciej wykorzystywany tak e do przesy€ania przedstawionych w postaci cyfrowej obrazów, sekwencji filmowych i zapisów d wi ku; wszelkiego rodzaju pliki mog by w Internecie przekazywane za pomoc tzw. us€gi FTP (ang. *File Transfer Protocol*); korzystanie z Internetu wymaga uzyskania tzw. konta internetowego, tj. w€snego adresu w sieci; liczba u ytkowników Internetu bardzo szybko ro nie. Internet to gigantyczna ogólno wiatowa informacyjna, paj czyna zasobach której mo emy znale dos€wnie wszystko.

Jest bardzo pr nie rozwijaj cym si rodkiem masowej komunikacji. W Polsce wed€g statystyk w ostatnich 3 latach liczba internautów wzrosła o ok. 30%⁵. Specyfik i g€wn si€ przyci gaj c Internetu jest jego **interaktywno** tzn, e u ytkownik jest tylko odbiorc ale przekazuje innym swoje komunikaty on line. Dzi ki interaktywno ci Internet znajduje wr cz nieograniczone komunikacyjne i u ytkowe zastosowania. Dzi ki niemu robi mo na: transakcje bankowe i us€gi finansowe, zakupy, ksztac€nie, video filmy, muzyka TV radio on line i wiele innych funkcji których nie sposób wymieni . W komunikowaniu internetowym znikaj bariery odległ ci i przestrzeni a narz dziem jest komputer. Przyjrzyjmy si wynikom przeprowadzonych bada

W szkole podstawowej u ytkowanie komputera dla celów Internetu nie by€ badane, wida e komputer w tym wieku uczniów s€ y przede wszystkim do gier. Natomiast w gimnazjum korzystanie z Internetu jest pierwszoplanowe przed wszystkimi innymi rodzajami komputerowej aktywno ci. Zauwa y nale y w gimnazjum znacz cy spadek wykorzystania komputera dla celów nauki szczególnie w ród chłpców (ponad 45% spadek). W ród dziewcz t spadek jest nieznaczny, mo na przyj e, jest on na granicy b€du statystycznego.

Je eli chodzi o posiadanie €cza Internetowego w domu ó wygl da to nast puj co.

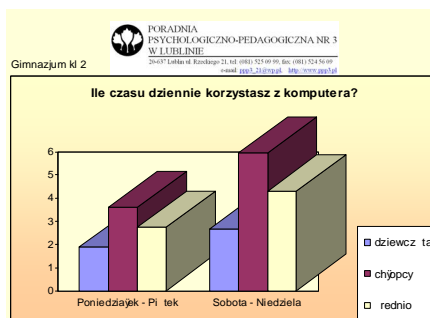
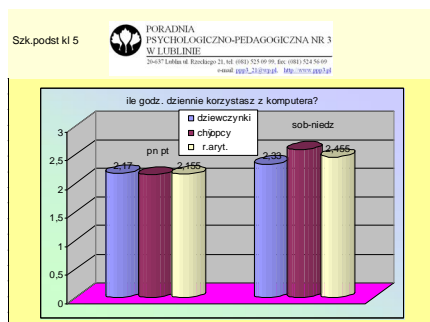
⁵ Wiadomo ci TVP1 z 18 03 2007r. godz 19 30

Dy Marek, TV i Internet ó co przyci ga i co zagra a módy

Uczniowie kl. V szkoł podstawowej rednio ponad 34% deklaruje posiadanie cza internetowego w domu. Gimnazjali ci natomiast a w 83% deklaruj posiadanie cza internetowego. Zagadnienie to w ankiecie nie zostaó zweryfikowane pytaniem sprawdzaj cym, st d trudno odnie si do prawdziwo ci udzielanych odpowiedzi.

Posiadane cza internetowe nie zostaó z aden sposób selekcjonowane

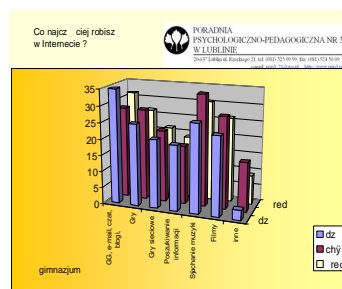
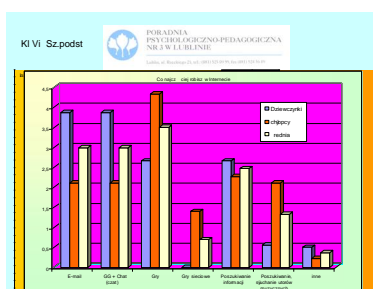
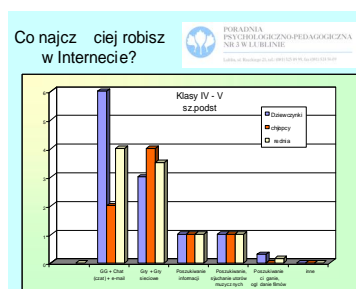
Kolejnym badanym czynnikiem byó dzienny czas korzystania z komputera.

Interpretuj c wyniki widocznym jest e w szkole podstawowej nie wida ró nic czasowych w ytkowaniu z komputera pomi dzy chópcami a dziewcz tami, dzienny czas wynosi tu rednio nieco ponad 2 godz. Ró nice wida w ró d módzie y gimnazjalnej, ótwo zauwa y e chópcy prawie dwukrotnie wi cej czasu po wi caju korzystaniu z komputera ni dziewcz ta i to zarówno w dni powszednie jak i weekendy. Czas chópców korzystaj cych z komputera w gimnazjum wyó a si prawie dwukrotnie w stosunku do szkoł podstawowej.

Przy omawianiu czytelnictwa ksi ek zasygnalizowaó e przyczyny spadku przeczytanych ksi ek omówi przy okazji Internetu. Otó poddaj c analizie czas korzystania z komputera wida , e skoro w tygodniu gimnazjali chópcy sp dzaj przy komputerze ponad 3,6 godz dziennie pn-pt, w weekendy ok. 6 godz dziennie to wniosek nasuwa si sam ó nie maj po prostu czasu na czytanie ksi ek, gdy Internet jest bardziej atrakcyjny i pochócaj cy.

Wcze niej przedstawione zostaó telewizyjne preferencje programowe, teraz czas na preferencje internetowe. Dodatkowo przedstawi jako ciekawostk internetowe preferencje uczniów kl. IV/V, warte zwrócenia uwagi jest zainteresowanie w tym wieku dziewcz t komunikatorami internetowymi (tlen, GG)

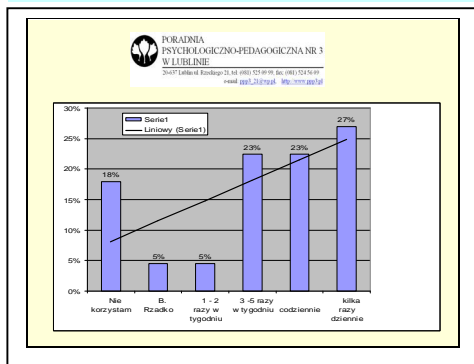
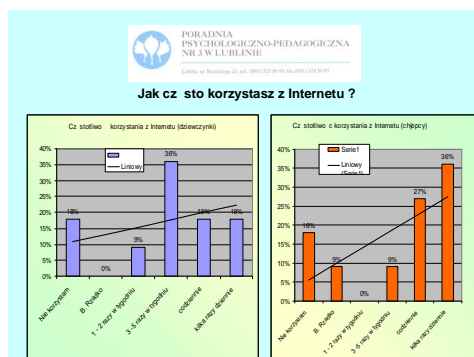

Generalnie w szkole podstawowej bezapelacyjnie króluj gry. Módzie gimnazjalna preferuje: dziewcz ta ó komunikatory, chópcy za óczenie muzyki módzie owej.

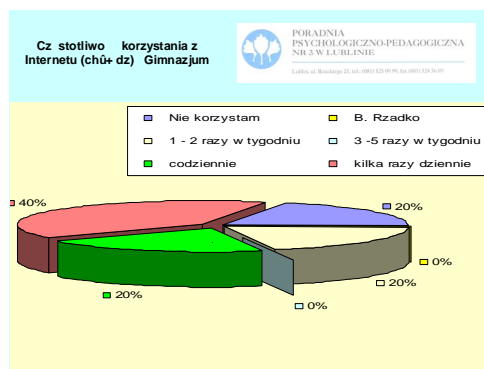
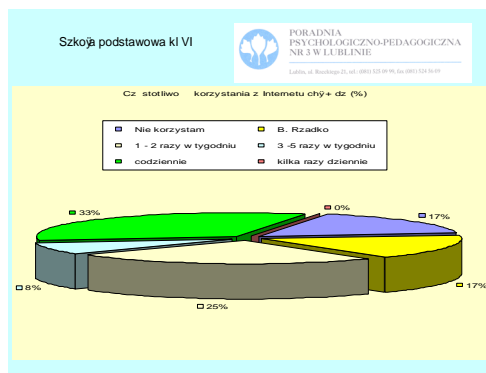
W gimnazjum pojawiaj si ju zainteresowania módzie y grami sieciowymi.

Aby widzie mo liwie caó ciowo problematyki Internetu nie mo na pomin cz istotnie ci korzystanie z sieci, co równie byó przedmiotem badania.

Dy Marek, *TV i Internet ó co przyci ga i co zagra a módy*

Pragn zwróci uwag na lini trendu: u dziewcz t wzrasta ona stosunkowo ógodnie u chópców za bardziej stromo, co potwierdza ich zdecydowanie cz stsze korzystanie z globalnej sieci. Informuj c o przewidywanym trendzie wzrostu dalszego u ytkowania Internetu w przyszóci intensywniej u chópców ni u dziewcz t.

Powy sze zestawienie weryfikuje wcze niej prezentowane deklaracje gimnazjalistów o posiadaniu staógo ócza komputerowego w domu. Wynika z niego e codziennie korzysta z Internetu: ponad 30% uczniów szkóópodstawowych ok. 60% uczniów gimnazjum zatem mo na przyj e posiadaj oni staóócze internetowe w domu. Jednocze nie byó to pytanie weryfikuj ce prawdziwo ódpowiedzi na zagadnienie o posiadane w domu staógo ócza internetowego. Wynikaóby z tego e:

- 1). uczniowie gimnazjum (ponad 20%) posiadaj staóócze lecz nie korzystaj codziennie z Internetu. B d te :
- 2). ok 23% uczniów nakómaó e posiada ócze nie posiadaj c ó chc c w ten sposób podnie swój pozycj czy presti w grupie rówie niczej. Przyjmuj c t hipotez stwierdzi mo na, e chópcóm bardziej zale y na znaczeniu i pozycji w ród kolegów ni eli dziewcz tom.

Analiz wyników bada i przytoczone opinie nale y interpretowa w kontek cie funkcjonuj cej dzi cywilizacji obrazu. Wspóócze nie mówi si o zdominowaniu kultury masowej przez obraz. A to, stanowi dzisiaj jeden z trudniejszych problemów współóczesnej dydaktyki i wychowania.

Co przyci ga mędzie do TV i Internetu i co zagra a

Wspó€ze nie telewizyjny porz dek programowy tworzony jest wedóg kryteriów ekonomii:

1. Zwi kszenie ogl dalno ci (tzn. liczby odbiorców danego przekazu), czyli maksymalizacji zysku
2. Interesu politycznego nadawcy (w€ ciciela, b d lobby stoj cego za danym medium)

Przy takich kryteriach przekaz jest skierowany na wyci niecie maksymalnych pieni dzy z cho by z reklamodawców a informacja staje si towarem.

Widza, tak e mędego, *przyci ga* si dobozem i eksponowaniem wszystkiego tego co jest: **sensacj ; katastrof ; groz , nieszcz ciem; z€m; albo zwi zane jest z seksem; dziwactwem; rozrywk ; b d dotyczy znanych polityków; postaci publicznych lub odnosi si do ycia tzw. gwiazd muzyki; show biznesu; filmu; kina b d masowych idoli.**

- o Zagro eniem telewizyjnym dla mędych jest kreatorstwo mędzie owych idoli i kult gwiazd. Sama TV ró nymi sposobami tworzy idoli i gwiazdy. Niebezpiecze stwem w trakcie ekranowego kontaktu z gwiazd jest **uruchomienie w psychice odbiorcy mechanizmu identyfikacji i projekcji**. Interesuj ce s niektóre wyniki bada nad tym zjawiskiem. Okazuje si , e kult telewizyjnych gwiazd i idoli jest tym silniejszy im s€bsze jest oddzia€wanie i rola rodziców, wychowawców i duszpasterzy. Ponadto kult gwiazd jest g€bszy u jednostki, która ma p€tszy stosunek do Boga i religijno ⁶.
- o Podobnym telewizyjnym zagro eniem szczególnie dla m€dszych dzieci jest **identyfikacja z šwzorcami** post powania w filmach, pokazuj cych w atrakcyjnej formie negatywne zachowania i z€: np. przystojny, sprawny fizycznie, elegancko ubrany etc. bohater, który np. kradnie, zabija lub w inny sposób €mie zasady etyki.
- o Kolejnym zagro eniem dla mędych s programy, poczynaj c od reklam, rozbudzaj ce zainteresowania erotyk . šNasycenie współczesnych przekazów erotyk i seksem, w dodatku w po€czeniu najcz ciej z przemoc i agresj , uczy odbiorców braku odpowiedzialno ci w tej sferze ycia, niszczy intymno , a by mo e prowadzi do przemocy seksualnej i perwersji. Wp€wa ... na co , co mo emy nazwa najogólniej <kultur uczu >⁷. Wyst puje tu zjawisko **desentyzacji**, czyli znieczulenia. Potwierdzaj to naukowcy⁸ zajmuj cy si t problematyk .

⁶ K. ygulski, Socjologia filmu, W-wa 1966, s.111-120

⁷ M. I€wiecki, tam e, s.41-42

⁸ D. Zillman prof. Uniwersytetu Alabama USA, w: Skutki pornografii, dz. cyt., Gda sk 1996, s.55 šBadania wykazuj e przez ogl danie filmów ze scenami przemocy nast puje u ludzi zmniejszenie si wra liwo ci na tego rodzaju zachowania w realnym yciu:

C. echowski. Sztuczne piek€, sztuczne raje WI Nr 11/1999 šBadania przeprowadzone przez ameryka skich naukowców mówi , e dziecko w Stanach Zjednoczonych sp dza dziennie przed telewizorem przeci tne od dwóch i pó€godziny (dzieci do pi nastego roku ycia) do czterech godzin (mędzie powy ej pi nastu lat). Dziecko, które ko czy szko€ podstawow , ma za sob przeci tnie ok. o miu tysi cy morderstw i stu tysi cy aktów przemocy obejranych w TV, mędzie ko cz ca szko€ redni - ok. osiemnastu tysi cy morderstw. Badania nad zawarto ci programów TV prowadzone w ramach *National Television Violence Study* wykaza€, e: wi kszo programów TV zawiera sceny przemocy; sprawcy przemocy pozostaj bezkarni w 73% scen przemocy, przemoc cz ciej jest nagradzana ni karana; 47% scen zawieraj cych przemoc nie pokazuje ran ofiary, tylko 16% pokazuje d€gofalowe efekty przemocy; 1/4 aktów przemocy dokonywana jest z u yciem broni palnej; tylko 4% programów TV zawiera tre ci przeciw przemocy; TV publiczna znacznie rzadziej pokazuje przemoc (18% programów) ni tzw. kana€ kablów (85% programów); wi kszo scen przemocy pokazywana jest w filmach fabularnych; tylko 13% programów, które opowiadaj o przemocy, pokazuje alternatywne sposoby zachowa . Istnieje wiele dobrze udokumentowanych bada naukowych, pokazuj cych zale no pomi dzy ogl daniami przemocy w TV a agresywnym zachowaniem u dzieci. Wskazuj one, e zale no mi dzy ogl daniami przemocy w TV a agresywnym zachowaniem u dzieci ma charakter przyczynowy. Oto niektóre skutki ogl dania przemocy w TV: powstawanie urazów psychicznych w postaci l ków, depresji, gniewu, dysocjacji i tzw. zespo€ stresu pourazowego; tworzenie si obrazu wiata, który jest

- šCzłowiekowi współczesnemu ó pisał JP II - grozi duchowa znieczulica, a nawet mier sumienia. mier sumienia jest natomiast czym gorszym od grzechu. Odbiorcy ulegaj c wpływom cz stych oddziaływa pornografii, zbrocze i fałszywej tolerancji staj si przekonani o ich normalno ci i reaguj na nie obojtnie. Mędzie na laduje zachowania seksualne ogl dane na ekranie. Pomimo e sprawa ta dotyczy głównie mędzie y ponadgimnazjalnej, majcej umiejtno ci techniczne wyszukiwania i konsumpcji pornografii internetowej, to nigdy dosy o tym mówi . Konsumenci pornografii charakteryzuj si te mniejsz wra liwo ci na perwersje i przemoc przy równocze nie wi kszym l ku w stosunku do wiata⁹. A konsumpcja pornografii domaga si coraz silniejszych wra e , popychaj c cz sto nawet do przest pstw. Obecnie w szkole funkcjonuj dobre programy śwychowania do ycie w rodzinie, mo e za cicho sęcha o nich w społecze stwie. Ale podkre li nale y peę po wi cenia prac nauczycieli i wychowawców rozumiej cych wag pozytywnego oddziaływania na uczniów. Obecnie mo e mniej mówi si i pisze o wpływie Internetu i telewizji na proces dojrzewania seksualnego nastolatków¹⁰. Ale wiedzie trzeba, e tre ci pornograficzne **wdrukowuj si w pami** i utrwalaj si w niej za spraw towarzysza cego im podniecenia i emocji, za z biegiem czasu zostaj przyswojone jako štyl dziaania ujawniaj cy si bezpo rednimi lub dalszymi skutkami dowiedzionymi naukowo¹¹. Pornografia ogl dana przez mędzie ma niew tpliwy wpływ na pó niejsze postrzeganie ludzkiej seksualno ci. Ma to dalsze prze enie na zdrowie społeczne, gdy jak pisze - JP II ó šNaród ginie, gdy znieprawia swojego ducha, naród ro nie, gdy duch jego coraz bardziej si oczyszcza i tego adne się zewn trzne nie zdo aj zniszczy ó.
- o **Oddziaływanie nieu wiadomione** (tzw. podprogowe) ma tak e du y wpływ na zachowania i postawy np. setki razy ogl dana reklama z elementami stymulacji seksualnej ukierunkowuje - sposób my lenia, oceny moralnej i zachowa dzieci i mędzie y, st d czerpi inspiracj post powania. Dotyczy to tak e satelitarnych kanałów muzycznych.
  - o W ofercie programowej TV znajdziemy wiele pozycji epatuj cych przemoc i agresj to wykrzywia warto ciowanie moralne i znieczula na zó. Podobnie z elementami przemocy i agresywno ci w grach komputerowych, Internecie i innych mediach. Zachodzi tu psychologiczny **mechanizm modelowania**. To media modeluj sposób zachowa i próbuj okre li styl ycia i warto ciowanie człowieka.
  - o TV *przyci ga* urozmaiceniem programowym, ciekawostkami ale równie plotkami. Brakiem wymogu czynnego zaangażowania w przekaz oraz efektowno przekazu i oddziaływania ó prowadzi to niekiedy do uzale nie od TV, gier komputerowych i Internetu a w nich erotyki i pornografii. Pocz tki zainteresowa erotycznych bywaj pojedynczo obserwowane w podstawówkach, gimnazja to lawinowy rozwój u obu pęi. Uczniowie inspiracj czerpi z TV a podwórkowe wiadomo ci przyswajaj głównie z okrelonych czasopism mędzie owych. Uzale nienia od mass mediów ju pojawię si w Polsce.
  - o Wobec atrakcyjno ci programowej i braku koniecznego dystansu dzieci i mędzie y, współcze nie grozi mędym pokusa konsumpcjonizmu telewizji i mass mediów. W

---

zagra aj cy i nieprzyjazny ludziom; osvajanie ze scenami przemocy i zbrojtnienie na przemoc w yciu codziennym [tzw. emocjonalna desentyzacja (alternatywnie funkcjonuje termin desensytyzacja)]ó. *Artykuł dost pny na http://wiedz.free.ngo.pl/11_99cz.htm (04.03.2006r.)*

⁹ L.Kuli ska, ródó zó, www.biuletyn.agh.edu.pl/archiwum_bip/_2000/_79_80/26_79_80.html(11.02.2006r.)

¹⁰ Pawłowicz J, Wpływ telewizji na dojrzewanie seksualne, w: *Collectanea Theologica* 75(2005) nr2, s.159-163

¹¹ zob. Scott D. A., *Pornografia. Jej wpływ na rodzin , społecze stwo, kultur ,* Gda sk 1995, s.6 ; Cline Victor B., *Skutki pornografii*, Gda sk 1996

tym kierunku *popycha*: **brak gębszych zainteresowa ; pasji yciowych; nuda; egzystencjalna pustka; brak dobrych relacji rodzinnych; nieumiej tno planowania i wykorzystywania wolnego czasu; moda i oddziaowanie rodowiskowe** (np. wzorce blockersów, subkultur, dresiarzy itd); **zastane trudno zmienialne tradycje rodzinne** np. ca dzie jaowo węczoney TV;

W refleksji nad tym, co w TV przyci ga oraz w osobowo ci popycha do bezmy lnego, bezrefleksyjnego ogl dania šco leciö zauwa y trzeba formowanie (formatowanie) konsumenta masowych tre ci. Warto zauwa y , e natura nie znosi pustki i kultura masowa šwlewa si ö we wszystkie puste miejsca dnia. Je eli dzie mędego czćwieka wype ciony b dzie prac , zabaw sportem i nauk , rola TV i caćej kultury masowej zmieni si z sić, której odbiorcy biernie si poddaj w wiadomy i wolny wybór okre lonych punktów programowych¹². Uformowana **postawa selekcji** masowych tre ci wiadczy dopiero o wolno ci czćwieka i wćciwym stosunku do tego, co mo e by zniewoleniem. Wida jak wa ne jest formowanie postaw do wćciwego korzystania z TV i mass mediów.

Do kształcowania wćciwych postaw mędzie y do telewizji i mediów przyczyniaj si : **twórcze zagospodarowanie czasu wolnego mędzie y, nauka j zyków, uprawianie sportu; kóka zainteresowa** np., taneczne, turystyczne, informatyczne itp.; **czytelnictwo** (ksi ek, serwisów internetowych); **wykorzystywanie mediów alternatywnych** do TV np. komputera, radia; **pasje i zainteresowania wymagaj ce pogębiania** (muzyczne, elektroniczne í itd); **dobre relacje rodzinne; zaangażowanie w organizacjach mędzie owych**, [jak np. Caritas, harcerstwo (ZHR, Zawisza, ZHP)], **mędzie owych ruchach religijnych; wolontariacie** itp.

Wiele z wymienionych sposobów jest obecnych i zauwalnych we współczesnej szkole. Widoczne s kóka zainteresowa , funkcjonuj ce objekty sportowe, dru yny harcerskie, szkolne kóka Caritas i inne organizacje. Na podkre lenie zasęguj du a i widoczna wiadomo cz ci wychowawców, wiele czyni cych w klasach na godzinach wychowawczych i zaj ciach przedmiotowych by u wiadamia mędzie y, e odpowiedzialno za skutki niewćciwego korzystania z mediów spadn w przyszćci na nich samych, pokazuj c jednocze nie jak nale y korzysta z TV i mass mediów, aby przynosić dobre owoce, rokuj c w poprawny rozwój caćej mędzej osobowo ci.

Wskazówki dydaktyczne

Refleksja nad przekazem telewizyjnym i komunikacj internetow prowadzi do wniosku, e telewizja nie jest medium oboj tnym dla ogl daj cego w szczególno ci dla niedojrzałych osobowo ciowo dzieci i mędzie y. Trudno nie zdawa sobie sprawy z tego jak niebezpieczne mog by skutki nadmiernego pozbawionego kontroli ogl dania TV i korzystania z Internetu. Naukowcy zwracaj uwag na negatywne, wymieniane ju , konsekwencje niekontrolowanego dost pu do szklanego ekranu. Trzeba podkre la ci gle, e pierwszoplanowa odpowiedzialno za wychowanie spoczywa na rodzinie. To rodzice s odpowiedzialni za wychowanie swoich dzieci.

Co zatem mo na i nale y czyni z pozycji instytucji wspomagaj cej wychowanie, jak jest szkoła?

- o **Edukacja telewizyjna i medialna rodziców** ucz ca higieny odbioru telewizji i mediów, pokazuj ca do czego mo e prowadzi brak rodzicielskiej kontroli nad u ytkowaniem mass mediów oraz przychodz ce zagrożenia. Takie spotkania organizowane s przy okazji zebra rodziców w szkole.

¹² Zob.M. Braun-Gaćowska, Wykorzystywanie rodków masowego przekazu w procesie wychowania rodzinnego, w: Wychowanie w rodzinie chrze cija skiej, Fr. Adamski, (red). Kraków 1982, s.460-473

- o **Edukacja medialna** dzieci wszystkich m. Gdzie wpajan przez wszystkich zasad korzystania z telewizji i mediów powinien by **umi**. Trzeba w szkole uczy decydowa ka dego nastolatka z osobna - co z lawiny informacji chce rzeczywi cie zobaczy i us. U wiadamiaj c, e pewne rzeczy mog mu po prostu zaszkodzi . Nikt z nas, a szczególnie niedojrza osobowo ciowo dzieci i m nie jest koszem na mioci, do którego mo na bez konsekwencji wrzuca wszystkie nieczysto ci.
- o Wychowanie do odbioru TV i mediów powinno **uodporni** m wobec takich wpów telewizyjnych i medialnych, które nie wynikaj z prawdziwych warto ci, lecz p n z niezdrowej sensacji czy sztucznej atrakcyjno ci. Odporno nale y ksztowa **przez urabianie postawy krytycyzmu** i pogebianie wiedzy o mechanizmach przekazu telewizyjnego i innych mediów.
- o Przekazywa wiedz o telewizji i mediach. Co powinno prowadzi do **odkrywania i przyswajania warto ci**, które sztuka filmowa proponuje odbiorcy. B d to warto ci moralne, estetyczne duchowe i spoeczne. Dokonuje si to podczas praktycznych lekcji szkolnych obcowania z dobrym filmem, dostosowanym do wieku uczniów. Film skutecznie wpwa na system warto ci, który jest decyduj cym skdnikiem osobowo ci ucznia. Wa ne jest dokonywanie przez nauczyciela oceny moralnej ró nych programów audiowizualnych.
- o **Ksztaowa empati**, realn **wyobra ni** i **wra liwo** na cudzy ból i krzywd w codziennym yciu cho by w oparciu o omawiane lektury, filmy, dziea sztuki, wybitne osi gni cia kultury. Rozmowa o nich z m pozwala pokazywa warto ci moralne, patriotyczne, intelektualne etc, które inspiruj m dych do w snych przemyle .
- o Edukacja w zakresie ksztowanie gustów estetycznych dzieci i m. Jest to wa ne, dlatego e **wychowanie artystyczne** jest jednym z czynników warunkuj cych harmonijny rozwój osobowo ci. Wychowanie do pi kna, dobra i prawdy pozwala odró nia warto ciowe programy od popularnej tandety i kiczu. Realizuje si to m.in. w szkole podczas zaj przedmiotowych
- o **Naucza m dze j zyka telewizyjnego** i filmowego. Obcowanie z filmem powinno ksztowa świzualne my lenieö, które zdolne jest u twi orientacj w zakresie nowych technik i sposobów specyficznych dla tej sztuki. Dobrym sposobem s spotkania z lud mi filmu, teatru, TV i sztuki.
- o **Wznieca pasj**, cho z praktyki wiemy wszyscy, e trudno o to w dzisiejszej szkole to zdarzaj si pasjonaci nauczanych przedmiotów. **Popiera inicjatywy** m dze y dyskretnie kontroluj c w razie konieczno ci koryguj c

Wnioski

Media wywieraj wpw na wszystkie dziedziny ycia i na samego czwika w szczególno ci za na m dze .

Wyniki badania wskazuj na nieposiadanie wiadomo ci zagro e mog cych p n od mediów, ignorancj i chaos w korzystaniu z TV, Internetu czy muzyki m dze owej zarówno dzieci jak i m dze y oraz brak rodzicielskiego monitoringu w tym zakresie.

Wyniki bada , konferencje i sympozja naukowe mog by inspiracj do potrzeb i kierunków edukacji medialnej prowadzonej w szkoach. A mog by ci g m woanie na pustyni.

W dobie interaktywnych mediów nieodzowna jest w szkoach edukacja medialna wprowadzaj ca wszystkich chc cych zrozumie rzeczywisto medialn , wywieraj c na odbiorców u wiadomiony lub nieu wiadomiony wpw.

Ogromne znaczenie tego wida przy pojawianiu si uzale nie od mediów, z którymi ju mamy do czynieni, a zanosz si , e stan si problemem cywilizacyjnym.

Wymogi czasów s takie, e podobnie jak w szkole dzieci ucz si tabliczki mno enia,

pisania i czytania tak powinny si uczy waciwego korzystania z mass mediów w powszechnej skali. Chodzi o kształtowanie swoistej kultury odbioru mass mediów zgodnie z dewizą „wszystko mi wolno, lecz nie wszystko przynosi korzyść”.

Ponieważ edukacja medialna dzieci, młodzieży i całego społeczeństwa ma pomogą uchronić je przed cz sto zgubnymi wpływami mediów. Media powa nie poszerzają pole poznawcze uczących si, rozwijają ich procesy poznawcze, percepcyjne, intelektualne i wykonawcze

Istotną jest również rola mediów we współczesnej edukacji.

Dobrze zorganizowane zajęcia w szkole podstawowej mogły by wspomagane mediami edukacyjnymi. Jest to wymóg współczesnej dydaktyki. Ze względu na dużą atrakcyjność i efektywność one szczególnie odpowiednie w zreformowanej szkole. Stanowią cenne źródło informacji, zarówno dla uczniów jak i nauczycieli. Nowoczesne media pozwalają dzieciom zdobywać wiedzę o świecie, tworzą własny system wartości oraz kształtują umiejętności i postawy. Obecnie mass media cz sto stają si dla uczniów alternatywnym nauczycielem.

Stanowią jednocześnie źródło informacji oraz narzędzie rozwoju intelektualnego. Dzięki mediom uczniowie spostrzegają obiekty, procesy i zjawiska w sposób możliwie wierny, w ich autentycznym otoczeniu, ruchu, kolorze, bliskie nam jak i odległe w czasie, przestrzeni czy kulturze. Za pośrednictwem mediów uczeń w klasie może oglądać autentyczne organizmy afrykańskie w ich naturalnym środowisku, ukształtowanie terenu na różnych kontynentach, fragmenty wydarzeń historycznych z różnych okresów, aktualne wydarzenia z życia politycznego, społecznego i kulturalnego całego świata. W dzisiejszym świecie brak umiejętności posługiwania si mediami, sprawia, iż człowiek pozostaje w tyle

Rola, jaką media odgrywają w życiu współczesnego człowieka w uczeniu si i wychowywaniu, nasuwa potrzebę powszechnej edukacji medialnej. Ponieważ media szczególnie silnie kształtują nasz system wartości i postaw społeczno-moralnych.

Są i negatywne strony, cz sto poddajemy si mediom, wierząc w ich dobre intencje. Tymczasem cz sto one nas zniewalają i ogłupiają, proponując ucieczkę od życia codziennego, przenoszą w świat fikcji i fantazji. Edukując dzieci i młodzież do mediów należy zwrócić uwagę na umiejętność korzystania z nich, by mogły przynosić tylko korzyści.

Rola mass mediów w życiu społecznym, a w tym i edukacji wciąż rośnie. To one kształtują nasze upodobania i postawy. W zasadzie telewizja jest najbardziej aktywnym medium masowym. Może ona skutecznie podejmować problemy o globalnym znaczeniu i problemach współczesnego świata (m.in. ekologia, wyżywienie, zdrowie), uczy rozumienia dla innych kultur, kształtują postawy patriotyczne, dostarcza informacji z różnych dziedzin wiedzy, rozwija zainteresowania, realizuje proces edukacyjny. Również wirtualna rzeczywistość stworzona za pomocą technik komputerowych niesie wiele zalet, ale i zagrożenie. Szczególnie ważny jest jej wpływ na dzieci. Wirtualna rzeczywistość dostarcza do wiadomości wyobrażeń na gromadzenie i przyswajanie wiadomości. Rozwija wyobraźnię twórczą, pozwala snuć przypuszczenia i przewidywania, inspiruje marzenia i rozwija fantazje dzieci i młodzieży. Kształtuje pamięć wzrokową i słuchową.

Dlatego te role mediów we współczesnej edukacji trzeba widzieć nie tylko w aspekcie niesamowitych możliwości i stwarzania ogromnych szans, ale również w aspekcie niebezpieczeństw, zwłaszcza wychowawczych i społecznych. Istnieje, więc potrzeba uczenia posługiwania si mediami, jako narzędziami pracy intelektualnej oraz kształtowania umiejętności uczniów, począwszy od młodszych klas szkoły podstawowej, do właściwego i krytycznego odbioru komunikatów medialnych.

Natomiast negatywne cechy wirtualnej rzeczywistości, związane są ze zbyt intensywną interakcją użytkownika ze światem urojonym, utożsamianiem si z nim, co prowadzi do wyobcowania ze środowiska rzeczywistego. Kiedy człowiek może zatracić umiejętność komunikowania si w grupach społecznych, szczególnie w rodzinie oraz traci

umiejtno ci empatii w stosunku do rodowiska ludzi, z którymi obcuje. Dziecko staje si mać wra liwe i mać uczuciowe. Mo na zaobserwowa spadek zainteresowania nauk szkoln , trudno ciami w koncentrowaniu uwagi na lekcjach.

Dr Marek Dy

Bibliografia:

- Jan Paweł II, Przemówienie w UNESCO (1980)
Papieskie Or dia na wiatowe Dni Komunikacji Społecznej
Jan Paweł II, rodki przekazu cenn pomoc dla tych, którzy szukaj Ojca, Watykan 24 I 1999. Jan Paweł II, Internet nowym forum dla głoszenia Ewangelii, Watykan 24 I 2002.
Jan Paweł II, Media i rodzina: ryzyko i bogactwo, Watykan 24 I 2004.
Dokumenty Papieskiej Rady do spraw rodków Społecznego Przekazu
Etyka w rodkach społecznoego przekazu, Watykan, 4 VI 2000.
Ko cióca Internet, Watykan, 22 II 2002.
Etyka w Internecie, Watykan, 22 II 2002.
Ks. T.Zas pa (red.), Szkoła katolicka w XXI wieku, Lublin 2003.
Ks. T.Zas pa, Nowe modele kształcenia ó edukacja za po rednictwem mediów, w: Szwed R. (red.), Społeczne stwo wirtualne. Społeczne stwo informacyjne, Lublin 2003
Ks. T. Zasepa, Media, człowiek, społeczne stwo, Cz stochowa 2002
M. Iłwiewski, Krzywe zwierciadło, Lublin 2003
A. Lewek, Podstawy edukacji medialnej i dziennikarskiej, W-wa 2003
Bp. A. Lepa, Pedagogika mass mediów, / ód 2000
M. Braun-Gałowska, I.Uflik-Jaworska, Zabawa w zabijanie, Lublin 2002
F. Adamski (red.), Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej, Kraków 1982
M. Dy , Czy kultura masowa wychowuje?, w: (Pr. zbior.), Wyzwania współczesnego człowieka. Refleksje etyczne. Lublin 2003
R. Kapu ci ski, Autoportret reportera,
Z Bauer, E. Chudzi ski, Dziennikarstwo i wiat mediów, Kraków 2000
M.M.Czarnecki, W niewoli mediów, Wyd. Antyk,
E.Gryffin, Podstawy komunikacji społecznej, Gdańskie wyd. Psychologiczne, Gdańsk 2003
Encyklopedia Rodzice i dzieci, Wyd. Park, Bielsko-Biała 2002